

Anti-pestprotocol

vastgesteld in de DR, juni 2017

1. Terminologie

Wat is pesten?

We spreken van pestgedrag als dezelfde leerling regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend.

Cyberpesten (of digitaal pesten) is het pesten of misbruiken via het internet en via mobiele telefoon, bijvoorbeeld pest-mail, stalking, webcam-seks en hacken. Cyberpesten kan nog veel harder zijn dan pesten in het gewone, dagelijkse leven. Dit komt doordat de daders gemakkelijk anoniem kunnen blijven en de reikwijdte van het internet heel groot is.

Tegelijkertijd komen leerlingen er op steeds jongere leeftijd mee in aanraking. Zie ook het social media protocol in het veiligheidsplan op de website.

Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen. Docenten en onderwijsondersteunend personeel hebben een taak (samen met de ouders en de leerlingen zelf) bij het tegengaan van pesten. Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en hierom durven vragen. Volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben.

De gepeste leerling

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben. Bovendien worden kinderen pas gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen, dus in onveilige situaties. Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen schaamte en angst zijn. Mogelijke signalen kunnen zijn: niet meer naar school willen, slechte resultaten of bijvoorbeeld lichamelijke klachten.

De pester

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn of lijken populair, maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken. Pesters krijgen vaak andere leerlingen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig, want het slachtoffer vraagt er immers om gepest te worden.

De meelopers en andere leerlingen

Meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen. De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen.

2. Uitgangspunten

In dit anti-pestprotocol is vastgelegd dat we pestgedrag op school niet accepteren en volgens een vooraf bepaalde handelwijze gaan aanpakken.

Een dergelijk protocol kan alleen functioneren als aan bepaalde voorwaarden is voldaan:

1. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen; docenten, onderwijsondersteunend personeel, ouders en leerlingen.
2. De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
3. Docenten en onderwijsondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
4. De school dient te beschikken over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt (het anti-pestprotocol).
5. De school ontplooit preventieve (les)activiteiten.

De vijfsporenaanpak

Door het ondertekenen van het nationaal onderwijsprotocol heeft de school zich verbonden aan de vijfsporenaanpak. Dit houdt het volgende in:

De algemene verantwoordelijkheid van de school

- Schoolleiding, mentoren en docenten hebben voldoende informatie over pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten.
- De school heeft een beleid rond pesten beschreven, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is.

Het bieden van steun aan de jongere die gepest wordt

- Het probleem wordt serieus genomen.
- Er wordt uitgezocht wat er precies gebeurt.
- Er wordt overlegd over mogelijke oplossingen.
- Het aanbieden van hulp door betrokkenen binnen school.

Het bieden van steun aan de pester

- Het confronteren van de jongere met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de pester.
- De achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen.
- Wijzen op gebrek aan empathisch vermogen dat zichtbaar wordt in het gedrag.
- Het aanbieden van hulp door de counselor.

Het betrekken van de middengroep bij het probleem

De mentor bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen hierin. Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie. De mentor komt hier in de toekomst op terug.

Het bieden van steun aan de ouders

- Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen.
- De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken.
- De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind.
- De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners.

De ouders van leerlingen die gepest worden, hebben er soms moeite mee, dat hun kind aan zichzelf zou moeten werken. Hun kind wordt gepest en dat moet gewoon stoppen. Dat klopt, het pesten moet stoppen. Echter een gepest kind wil zich niet alleen veilig voelen op school; het wil ook geaccepteerd worden. Het verlangt ernaar om zich prettig en zelfverzekerder te voelen. Daar kan begeleiding of een training aan bijdragen.

3. Preventieve maatregelen

In het document 'zo zijn onze manieren' dat is te vinden op de website zijn alle afspraken en regels die gelden op onze school verzameld. Het document begint met een viertal 'leefregels' waarbij respect en aandacht voor elkaar als kernwaarden dienen in hoe we op school met elkaar om willen gaan:

Op het Mencia de Mendoza ...

- 1. respecteren we elkaar zoals we zijn,*
- 2. kijken we naar ieders kwaliteiten, juist omdat iedereen anders is,*
- 3. zorgen we goed voor elkaar en de omgeving,*
- 4. zijn we betrokken, doen actief mee en denken na bij wat we doen.*

Aan het begin van ieder schooljaar worden deze leefregels door de mentor opnieuw onder de aandacht van de leerlingen gebracht. De leefregels gelden ook voor de medewerkers van de school, die geacht worden ze voor te leven. Met name in de eerste schoolweken wordt er in de mentorlessen aandacht besteed aan het groepsproces in de klas. Ook het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd. Tevens bespreekt de mentor in zijn klas het anti-pestprotocol.

In de brugklassen spelen de leerling-mentoren uit vwo-5 daarbij een belangrijke rol. Zij voeren gesprekjes met leerlingen en spelen een belangrijke rol in de introductieweek. Afhankelijk van de klassensamenstelling en het proces van groepsvorming kan de brugklasmentor besluiten om extra ondersteuning in te zetten. Deze kan hierbij gebruik maken het mentorlessenplan dat gebruikt wordt klas 1 t/m 3. Hier kan gekozen onder andere worden voor het ondertekenen van een pestcontract.

Indien een mentor of docent daartoe aanleiding ziet, besteedt hij/zij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek. Hierbij worden de rol van de pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen benoemd.

Van alle gesprekken rondom pesten worden aantekeningen gemaakt, die door de mentor in het leerlingvolgsysteem/magister worden gezet.

Sinds 2011 kent Mencia Mendoza Lyceum een systeem van 'peer-mediation'. Leerlingen uit havo-3 worden intern opgeleid tot leerlingbemiddelaars, zodat zij een rol kunnen spelen in het oplossen van beginnende conflicten.

Tijdens de Menciaweek wordt aandacht besteed aan sociale aspecten, o.a. in de vorm van gastlessen door bijvoorbeeld het Centrum voor Jeugd en Gezin of Surplus Jongerenwerk.

In leerjaar 1 en 2 kunnen de leerlingen deelnemen aan een sociale-vaardigheidstraining die aangeboden wordt door school.

4. Het stappenplan na een melding van pesten

Taakverdeling

De vakdocenten hebben vooral een signalerende rol. Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben om pesten te vermoeden, wordt er van hen verwacht dat zij hierop adequaat reageren en een melding doen bij de mentor om hulp en overleg in gang te zetten.

De mentor

1. Wanneer het pesten plaatsvindt in klassenverband, praat de mentor eerst met de gepeste en later met de pester apart. Een leidraad voor deze gesprekken is te vinden in bijlagen 1 en 2.
2. Vervolgens organiseert de mentor een gesprek tussen beide leerlingen en probeert tot goede afspraken te komen. Bij pestgevallen waarbij het niet (volledig) duidelijk is wie de dader is, wordt er op Mencia wel gebruik gemaakt van de zogenaamde 'no blame- methode', een groepsgesprek waarbij de schuldvraag in het midden wordt gelaten en gezamenlijk naar een oplossing wordt gezocht voor de situatie die is ontstaan. De mentor maakt altijd een kort verslag in Magister.
2. De mentor bespreekt direct het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt.
3. De mentor praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met de het herstellen van de groeps sfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groeps lid heeft.
4. Indien het probleem zich herhaalt, meldt de mentor het gedrag aan de afdelingsleider van de leerling(en). De verslaglegging met gebeurtenissen en afspraken in Magister speelt hierin een belangrijke rol.

De afdelingsleider

1. De afdelingsleider zal door de mentor betrokken worden, bij herhaling van het pestgedrag en wanneer het pesten, het klassenverband overstijgt.
2. Hij/zij heeft zo nodig een gesprek met de gepeste en de pester apart of organiseert direct een gesprek tussen beiden.
3. Hij/zij adviseert zo nodig, zowel aan de pester als de gepeste, hulp op vrijwillige basis door de counselor.
4. Hij/zij stelt alle betrokken ouders op de hoogte wanneer er sprake is van recidief gedrag, verzoekt hen om met hun kind te praten en stelt hen op de hoogte van het vervolgtraject.
5. Hij/zij bespreekt de mogelijkheden tot hulp met de ouders.
6. Hij/zij koppelt alle informatie weer terug naar de mentor en vult Magister aan.

De counselor

De counselor kan door alle mogelijke partijen betrokken worden. Zij voert gesprekken met leerlingen, docenten, ouders en afdelingsleider. Ook leerling-bemiddelaars kunnen beroep doen op de counselor. Zij noteert alle werkzaamheden en acties in Magister en maakt een overzicht van alle acties voor het jaarlijkse evaluatiemoment.

De antipest-coördinator (Op Mencia is dit de ondersteuningscoördinator)

1. Hij/zij ondersteunt waar nodig mentoren, counselor en afdelingsleider tijdens de verschillende fasen in het proces.
2. Hij/zij zorgt dat er een sociaal-emotionele training aangeboden wordt in het eerste en tweede leerjaar. In de hogere jaren kan dit naar behoefte.
3. Hij/zij vraagt regelmatig aandacht voor de problematiek, onder andere via de nieuwsbrief aan de ouders en collega's.
4. Hij/zij neemt op verschillende momenten in het schooljaar het initiatief om de gang van zaken te monitoren.
5. Hij/zij neemt deel aan de jaarlijkse evaluatie van het anti-pestprotocol.
6. Hij/zij is samen met directie verantwoordelijk voor het opstellen/bijstellen van het anti-pestprotocol.

Sanctionering

Wanneer het pestgedrag door blijft gaan en de geboden ondersteuning geen blijvende vruchten afwerpt, volgt een passende sanctie. Wanneer de leerling ondanks alle inspanningen van de betrokken partijen koppig blijft volharden in het ongewenste pestgedrag kan dit leiden tot schoolverwijdering door de rector.

Evaluatie

Ten minste één keer per jaar, bijvoorbeeld tijdens het Overleg Veilige School zal het anti-pestprotocol geëvalueerd worden. Betrokkenen (afdelingsleiders, counselors en conrector ondersteuning) zullen aansluiten en met elkaar monitoren in hoeverre er op de juiste manier met het anti-pestprotocol omgegaan wordt.

Bijlage 1: Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling

Feiten

- Klopt het dat je gepest wordt? (h)erkenning van het probleem
- Door wie word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer?)
- Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?)
- Hoe vaak word je gepest?
- Hoe lang speelt het pesten al?
- Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
- Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
- Zijn er jongeren die jou wel eens proberen te helpen?
- Wat wil je dat er nu gebeurt; wat wil je bereiken?

Aanpak

Bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren. Let daarbij op de volgende aspecten:

- Hoe communiceert de leerling met anderen?
  - Welke lichaamstaal speelt een rol?
  - Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
  - Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pester?
- Gepeste jongeren lopen vaak rond met het gevoel dat er iets mis is met ze. Daardoor hebben ze moeite om voor zichzelf op te komen. Ergens is er iets in zichzelf dat de pester gelijk geeft. Besteed hier aandacht aan want niemand kan een ander klein maken, zonder diens toestemming.

Bijlage 2: Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest

Het doel van dit gesprek is drieledig:

- de leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan;
- achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen;
- het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt.

Confronteren

Confronteren en kritiek geven is niet hetzelfde. Confronteren is:

- **probleemgericht** en richt zich op gedrag wat waar te nemen is. Zodra we interpretaties gaan geven aan gedrag, wordt het persoonsgericht, bijvoorbeeld: je hebt cola in de tas van Piet laten lopen. Dat doe je zeker omdat je graag de lolligste bent! Zodra we gaan interpreteren reageren we een gevoel van frustratie op die ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met kritiseren.
- **relatiegericht**. Je bent heel duidelijk op de inhoud, in wat je wilt en niet wilt, maar met behoud van de relatie, bijvoorbeeld: "Ik vind dat je heel erg gemeen doet tegen haar en ik wil dat je daarmee ophoudt." Zeg nooit: "Je bent heel gemeen." Je wilt duidelijk verder met de jongere. Kritiek op de persoon voelt als een beschuldiging/afwijzing. Eigenlijk zeg je daarmee dat de pester een waardeloos mens is.
- **specifiek**. Je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als altijd, vaak en meestal. Kritiek wordt vaak algemeen.
- **veranderingsgericht**. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan.

Achterliggende oorzaken

Nadat het probleem benoemt is, richt je je op het waarom. Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt? Wat levert het jou op? Wat reageer je af op die ander? Etc.

Maak duidelijk dat er een tekort aan empathisch vermogen zichtbaar wordt in dit gedrag. Wat ga je daaraan doen? Bied zo nodig hulp aan van de counselor (op vrijwillige basis).

Het pestgedrag moet stoppen

Wees duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt.